

Áhættustefna Festu lífeyrissjóðs

Útgáfa 1

Efnisyfirlit

1. Inngangur	3
2. Áhætta	3
3. Leiðir til að stýra áhættu	3
4. Áhættuvilji og áhættuþol	4
5. Áhættumat	5
5.1. Eigið áhættumat	5
5.2. Áhættumat vegna reksturs upplýsingakerfa	6
5.3. Áhættumat vegna peningþvættis og fjármögnunar hryðjuverka	6
6. Brot á stefnu	6
7. Endurskoðun stefnu	6

1. Inngangur

Áhættustefna þessi er sett í samræmi við 3. gr. reglugerðar nr. 590/2017 um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða.

Í áhættustefnu skal að lágmarki koma fram áhættuvilji stjórnar, áhættuþol sjóðsins og útlitun á hvernig skuli greina, meta, vakta og stýra áhættu.

Framkvæmdastjóri lífeyrissjóðs skal kynna áhættustefnu fyrir starfsfólki sjóðsins og ber ábyrgð á að stjórnun áhættuþátta sé í samræmi við áhættustefnuna. Stjórn tekur þátt í mótun og setur sjóðnum áhættustefnu.

Sjóðurinn hefur jafnframt sett sér áhættustýringarstefnu sbr. 5. gr. reglugerðar nr. 590/2017. Áhættustýringarstefnan lýsir helstu áhættuþáttum sem felast í rekstri sjóðsins og þeim aðferðum sem sjóðurinn styðst við til að meta áhættuna. Áhættustýringarstefnan inniheldur jafnframt skilgreiningu á hlutverkum og ábyrgð starfssviðs áhættustýringar, stjórnar, framkvæmdastjórnar og annarra aðila er koma að framkvæmd stefnunnar auk lýsingar á því hvernig tryggt er að starfsmenn séu meðvitaðir um mikilvægi eftirlitskerfis og hvernig viðeigandi áhættumenning er innleidd meðal starfsmanna sjóðsins.

2. Áhætta

Áhætta er skilgreind sem hættan á atburði sem eykur marktækt líkur á því að réttindi sjóðfélaga skerðist til skemmri eða lengri tíma.

Meginmarkmið sjóðsins er að greiða lífeyri samkvæmt samþykktum. Áhætta er því öll þau atvik er geta haft áhrif á að lífeyrissjóðurinn geti ekki staðið við skuldbindingar sínar, þ.e. að tryggingafræðileg staða verði neikvæð til skemmri eða lengri tíma, sbr. 2. mgr. 39. gr. laga nr. 129/1997.

Skilgreining áhættu nær sér í lagi yfir hættuna á fjárhagslegu tapi sem leiðir af atburði og fellur undir einn eða fleiri af þeim áhættuþáttum sem sjóðurinn skilgreinir og leiðir ekki til jafn mikillar eða meiri lækkunar skuldbindinga á sama tíma.

3. Leiðir til að stýra áhættu

Við áhættustýringu sjóðsins er stuðst við fyrirbyggjandi ráðstafanir í áhættustýringu og virka áhættustýringu. Rétt er að hafa í huga að áhætta þarf ekki að vera slæm fyrir sjóðinn og að í sumum tilvikum er æskilegt að sjóðurinn taki áhættu í því skyni að auka ávöxtun og bæta tryggingafræðilega stöðu sína.

Fyrirbyggjandi ráðstafanir í áhættustýringu ná yfir:

- Þau viðmið og vikmörk sem sett eru um eignaflokka í fjárfestingarstefnu sjóðsins
- Mánaðarlega skýrslu til stjórnar um ávöxtun og fjárhag sjóðsins
- Umfjöllun og greiningu á áhættuflokkum
- Verkerla og verklagsreglur sem settar eru
- Yfirdráttarheimild í banka til að takmarka sjóðstreymisáhættu

Virk áhættustýring nær yfir:

- Reglulegar mælingar og skýrslugjöf

- Aukalegar úttektir
- Vöktun á ákveðnum áhættuflokkum
- Sviðsmyndir
- Skipulega starfsendurhæfingu
- Ákvörðun um notkun afleiða til að draga úr áhættu
- Ákvarðanir um viðbrögð við áhættu sem raungerist

Meta þarf í hverju tilviki fyrir sig umfang áhættustýringar fyrir hvern áhættuflokk.

Hvað varðar eignasafnið þá leitast sjóðurinn við að dreifa áhættu. Að öllu jöfnu gildir sú regla að því hærrí sem vænt ávöxtun eignaflokks er því meiri er áhættan. Með hjálp framfallsgreiningar leitast sjóðurinn við að finna þá eignasamsetningu þar sem hann nær ásættanlegri ávöxtun með m.t.t. áhættu. Framfallsgreining notar tölfræðilegar upplýsingar um eignaflokka sem samanstanda af væntri ávöxtun, flökti og samfylgni einstakra eignaflokka. Stjórn sjóðsins samþykkir síðan fjárfestingarstefnu sem setur fram viðmið og frávik tilgreindra þátta er varða eignasamsetningu.

Auk eignaflokka horfir sjóðurinn til viðmiða um hlutföll gjaldmiðla, landsvæða og atvinnugreinaskeytingar þegar kemur að samsetningu eignasafns.

Mótaðilaáhætta er takmörkuð með því að takmarka stöðutöku í fjármálagerningum einstakra aðila eða tengdra aðila. Jafnframt eru t.d. skilgreind viðmið um veðhlutfall veðskuldabréfa.

Verkferlar sjóðsins ná ekki yfir aðgerðir til mildunar áhættu eða viðbrögð við áhættu sem raungerist. Í þeim tilfellum þar sem þörf er á slíkum aðgerðum er stjórn kölluð saman til ákvörðunartöku.

Þegar kemur að rekstraráhættu þá hefur sjóðurinn sett sér innri starfsreglur með það að markmiði að lágmarka áhættu. Sem dæmi þá hefursjóðurinn sett sér reglur er varða fjárfestingarheimildir starfsmanna eignastýringar auk þess sem aðgreining starfa kemur skýrt fram í verkferlalýsingum.

Annar mjög mikilvægur þáttur er áhætta vegna upplýsingatækni. Þar skiptir máli hvaða tæknilegar lausnir eru valdar og útfærsla þeirra og eftirlit. Til staðar eru öryggiskröfur, ráðstafanir, öryggisstefna, verklagsreglur, áhættumat, neyðaráætlun og verkefnislisti er lýsir framkvæmd verkefna á sviði upplýsingatækni. Hjá Festa er kerfið hluti af rekstrarhandbók sjóðsins.

4. Áhættuvilji og áhættuþol

Áhættuvilji (e. risk appetite) er skilgreindur sem sú óvissa sem sjóðurinn er tilbúinn til að sætta sig við varðandi neikvæða þróun eigna eða skuldbindinga. Áhættuþol (e. risk tolerance) er skilgreint sem sú óvissa sem sjóðurinn ræður við varðandi neikvæða þróun eigna eða skuldbindinga.

Áhættuvilji stjórnar kemur fyrst og fremst fram í fjárfestingastefnu hans sem og öðrum stefnum og reglum. Eftirfarandi atriði endurspeglar áhættuvilja sjóðsins:

- Viðmið um samsetningu eignasafna samtryggingardeildar og séreignadeilda endurspeglar þá markaðsáhættu sem sjóðurinn er tilbúinn að taka. Sjóðurinn beitir m.a. framfallsgreiningu við ákvörðun um eignasamsetningu.
- Viðmið fjárfestinga í fjármálagerningum, útgefnum af sama aðila og tengdum aðilum, sem hlutfall af hreinni eign endurspeglar þá mótaðilaáhættu sem sjóðurinn er tilbúinn að taka.

- Hámarkshlutdeild í hlutabréfum einstakra félaga, eða hlutdeildarskírteinum einstakra fagfjárfestastjóða endurspeglar þá mótaðilaáhættu sem sjóðurinn er tilbúinn að taka gagnvart einstökum útgefendum.
- Hámarkshlutdeild í hlutdeildarskírteinum útgefnum af verðbréfasjóði/fjárfestingarsjóði eða deild þeirra endurspeglar þá mótaðilaáhættu sem sjóðurinn er tilbúinn að taka gagnvart einstökum útgefendum.
- Viðmið um veðhlutföll í útlánum til einstaklinga og fyrirtækja endurspeglar þá mótaðilaáhættu sem sjóðurinn er tilbúinn að taka í fasteignaveðlánum.
- Viðmið um meðallíftíma skuldabréfa endurspeglar þá vaxta- og endurfjárfestingaáhættu og ósamræmisáhættu gagnvart skuldbindingum sem sjóðurinn er tilbúinn að taka.
- Viðmið um gjaldmiðlasamsetningu eigna sjóðsins endurspeglar þá gengisáhættu sem sjóðurinn er tilbúinn að taka.
- Viðmið um atvinnugreinaskiptingu eignasafns sjóðsins endurspeglar þá samþjöppunaráhættu sem sjóðurinn er tilbúinn að taka.
- Viðmið um lágmarkshlutfall, summu erlendra eigna og verðtryggðra eigna, endurspeglar þá verðbólguáhættu sem sjóðurinn er tilbúinn að taka.
- Viðmið um hámarkshlutfall uppgreiðanlegra skuldabréfa af heildarsafni skuldabréfa endurspeglar þá uppgreiðsluáhættu sem sjóðurinn er tilbúinn að taka.
- Fjárfestingaheimildir starfsmanna eignastýringar endurspeglar þá rekstraráhættu tengda framkvæmd fjárfestinga sem sjóðurinn er tilbúinn að taka.

Áhættuþol sjóðsins kemur fyrst og fremst fram í fjárfestingarstefnu. Eftirfarandi atriði endurspeglar áhættuþol sjóðsins:

- Vikmörk laga um tryggingafræðilega stöðu sjóðsins marka ákveðinn ramma sem stjórn sjóðsins er skylt að hafa í huga við eigna- og áhættustýringu.
- Vikmörk á hverjum eignaflokki í samsetningu eignasafns.
- Efri vikmörk fjárfestinga í fjármálagerningum, útgefnum af tengdum aðilum, sem hlutfall af hreinni eign.
- Neðri vikmörk í viðmiði um meðallíftíma skuldabréfa.
- Vikmörk um hlutfall eigna í erlendum gjaldmiðli.
- Vikmörk um atvinnugreinaskiptingu eignasafns sjóðsins.
- Vikmörk er varðar verðbreytingaráhættu er skilgreint sem hversu mikið lægra VaR safns má vera en VaR fjárfestingarstefnu; þ.e. $VaR_{stefna} - VaR_{safn} < vikmörk$. VaR stefnu endurspeglar á hverjum tíma áhættuvilja stjórnar sjóðsins hvað markaðsáhættu heildarsafnsins varðar.

5. Áhættumat

Sjóðnum er skylt að framkvæma eftirfarandi áhættumöt á ári hverju.

5.1. Eigið áhættumat

Eigið áhættumat skal framkvæmt a.m.k. árlega í samræmi við kafla III í reglugerð 590/2017 um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða. Þróa skal verkferla og verklag við áhættumatið og skilgreina hlutverk þeirra sem koma að matinu. Áhættumatið skal kynnt stjórn og viðeigandi starfsmönnum sjóðsins ásamt þeim ályktunum sem draga má af ferlinu. Eigið áhættumat, framkvæmd og verklag,

skal vera skjalfest. Stjórn sjóðsins skal rýna ferlið og endurskoða forsendur og niðurstöður. Slík rýni skal skjalfest sem hluti af áhættumatinu.

5.2. Áhættumat vegna reksturs upplýsingakerfa

Stjórn eftirlitsskylds aðila skal tryggja að a.m.k. árlega, en oftari komi til breytingar sem áhrif hafa á upplýsingaöryggi, sé áhætta metin sem tengist notkun upplýsingatækni vegna starfsemi aðilans í samræmi við leiðbeinandi tilmæli FME nr. 1/2019 vegna áhættu við rekstur upplýsingakerfa eftirlitsskyldra aðila. Matið skal unnið til að tryggja að áhættan sé innan viðmiða sem stjórn setur fram. Framkvæmd og niðurstaða áhættumats skal vera skjalfest, ásamt i) tillögum til úrbóta þar sem þörf er á og ii) eftirfylgni vegna úrbóta.

5.3. Áhættumat vegna peningabættis og fjármögnunar hryðjuverka

Áhættumat vegna peningabættis og fjármögnunar hryðjuverka í samræmi við 5. gr. laga nr. 140/2018 um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka. Matið skal innihalda skriflega greiningu og mat á hættu á peningabætti og fjármögnun hryðjuverka og m.a. taka mið af áhættuþáttum sem tengjast viðskiptamönnum, viðskiptalöndum eða svæðum, vörum, þjónustu, viðskiptum, tækni og dreifileiðum. Þá kemur fram að við gerð áhættumats beri tilkynningarskyldum aðilum að hafa áhættumat ríkislögreglustjóra skv. 4. gr. sömu laga til hliðsjónar og taka mið af stærð, eðli, umfangi og margbreytileika starfseminnar. Tilkynningarskyldir aðilar skulu nota áhættumatið við áhættumiðað eftirlit með samningssamböndum og viðskiptum.

6. Brot á stefnu

Áhættustjóri fylgist daglega með fylgni lífeyrissjóðsins við fjárfestingarstefnu og fjárfestingarheimildir. Öll brot á áhættustefnu, þar með talið frávik frá vikmörkum í fjárfestingarstefnu, skal tilkynna tafarlaust til framkvæmdastjóra og eignastýringar. Framkvæmdastjóri ákveður í samráði við yfirmann áhættustýringar hvort tilefni er til að upplýsa endurskoðunarnefnd og/eða stjórn um viðkomandi tilvik. Öll tilvik er varða fjárfestingarstefnu og/eða áhættustefnu eru tilkynnt stjórn. Framkvæmdastjóri skal reyna eftir fremsta megni og svo fljótt sem auðið er að bregðast við og gera ráðstafanir til að lágmarka skaða ef við á.

Ennfremur skal sjóðurinn tilkynna Fjármálaeftirlitinu hið fyrsta, þó eigi síðar en innan 10 virkra daga ef:

- a) Upp koma tilvik um alvarleg frávik eða brot á skilgreindum mörkum áhættu.
- b) Upp koma tilvik þar sem eftirlitskerfið tekur ekki með fullnægjandi hætti á skilgreindri áhættu sem lífeyrissjóðurinn telur geta haft áhrif á rekstur sjóðsins.

Auk upplýsinga um frávik skal tilkynningin einnig innihalda upplýsingar um viðbrögð lífeyrissjóðsins við tilgreindum frávikum.

7. Endurskoðun stefnu

Áhættustefna skal endurskoðuð að lágmarki árlega og þegar markverðar breytingar verða á áhættusniði lífeyrissjóðsins.